

Het Herwijners Volkslied

[wijs: Waar in 't bronsgroen eikenhout]

Midden in de Tielerwaard
Ligt een dorpje klein,
Slechts een stipje op de kaart,
Maar het mag er zijn.
Huizen langs een kronkeldijk
Appelbomen-droom!
Dat moet Herwijnen zijn,
Het dorpje waar ik woon.

Wilgen langs een boerensloot,
Rietkraag rond een plas.
's Nachts getjoeker van een boot,
vee in drassig gras.
Mensen in de tuin aan het werk,
Vriendelijk, vertrouwd.
Dat is Herwijnen dan,
't dorp waar ik van houd.
Dat is Herwijnen dan,
't dorp waar ik van houd.

Van de redactie.

De estafettepen is door de penningmeester aan bij doorgegeven, zodat ik de (eervolle) opdracht kreeg om een voorwoord te schrijven in ons verenigingsblad.

Om allereerst een moment achterom te kijken, vele vergaderingen om tot een oprichting te komen van een historische vereniging in Herwijnen, is er voldoende belangstelling zodat het verantwoord is om een vereniging op te richten.

En dan de eerste ledenvergadering. Met spanning hebben we deze avond tegemoet gezien en als er dan gelijk al 50 personen op zo'n avond afkomen en nog lid worden ook dan weet je dat het wel snor zit.

Maar je mag dan wel een historische vereniging zijn, dat wil nog niet zeggen dat je alsmaar achterom moet kijken. Neen, we zijn een jonge vereniging die bruist van energie en dat betekent vooruit kijken en ook voor 1998 staat (stond) er weer veel te gebeuren.

De eerste bijeenkomst met de heer P. Bijl was een groot succes en ook de jaarvergadering werd druk bezocht.

In de Onderweg tussen Jan van Mourik en Aart Blom is de oude dorpspomp weer in ere herstelt.

Op 10 juni zal op Den Ouden Dijk een zomeravond bijeenkomst plaatsvinden waar het boekje over het 100-jarig bestaan van muziekvereniging "Wilhelmina" voor het eerst zal worden uitgereikt. Een avond waar vele naar uitkijken en de datum al maanden in hun agenda hebben genoteerd. Een avond met voordrachten, vertelsels, anekdotes en muziek.

Ook op de braderie tijdens het Oranjefeest hopen we met een stand aanwezig te zijn.

Verder is het voor ons de vraag wie wordt het tweehonderdste lid. Ja, zo snel kan het gaan en daar zijn we als bestuur best een beetje trots op.

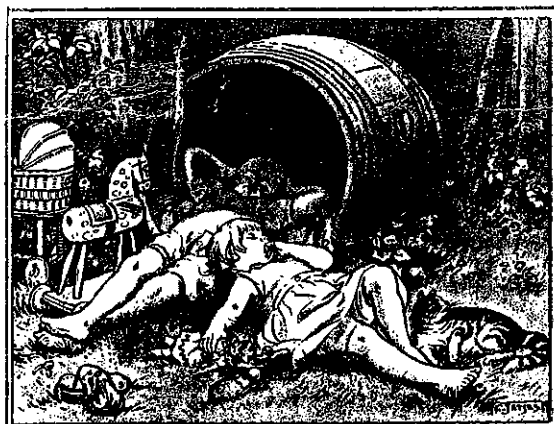
Er wordt geweldig veel voor gedaan en als men daar zoveel respons op krijgt dan weet je dat het niet voor niets is en dat zo'n vereniging zeker een recht van bestaan heeft.

Verder wen ik u allen veel leesplezier in het zevende nummer van Historische Vereniging "Den Ouden Dijk" Herwijnen.

Jaap de Kock

Inhoud.

Van de redactie	1
Inhoud	2
Informatie bestuur	3
De Katerdam	4
Giften	8
De middenstand in Herwijnen in 1909	9
Waterstaat en de onteigening van de Herwijnense steenoven van boellaard (1864-1867)	13
Pop-history	16
Verhaaltjesavond	19
Historie en Overleveringen	21
De dorpspomp	23
Kiek van toen	25

Daar lig-gen ze met hun drie-tjes,
En al-len met blo-te knie-tjes.
Maar wat voor ons poes-je niet schaadt,
Dat kan voor ons snoes-je wel kwaad.
De vier-de is wij-zer. Al is het ook heet,
Zij heeft zich toch maar niet uit-ge-kleed.

Informatie bestuur.

Het bestuur van de historische vereniging "Den Ouden Dijk" Herwijnen is als volgt samengesteld:

Voorzitter: de heer M. van Maaren
Achterweg 76, 4171 BD Herwijnen
tel. 0418 - 581594

Secretaris: mevrouw M. Pelle-van Ooijen
Meidoornlaan 23, 4171 AN Herwijnen
tel. 0418 - 582527

Penningmeester: de heer J.P. Kwakernaak
Kromme Akkers 21, 4171 BM Herwijnen
tel. 0418 - 581723

Bestuurslid: mevrouw D. van Zee-van Arendonk
Graaf Reinaldweg 3, 4171 LC Herwijnen
tel. 0418 - 582246

Bestuurslid: de heer J. de Kock
Meikampgraaf 8, 4174 LB Hellouw
tel. 0418 - 581391

Redactie verenigingsblad: de heer M. van Maaren
Achterweg 76, 4171 BD Herwijnen
tel. 0418 - 581594

de heer J.P. Kwakernaak
Kromme Akkers 21, 4171 BM Herwijnen
tel. 0418 - 581723

Typewerk verenigingsblad: mevrouw M. Pelle-van Ooijen

De contributie bedraagt f 20,- per jaar inclusief verenigingsblad. Bankrelatie: Rabobank Waalstroom te Waardenburg, rekeningnummer 36.67.12.314 ten name van historische vereniging "Den Ouden Dijk" Herwijnen.

De Katerdam.

In Herwijnen kom je vreemde straatnamen tegen met een betekenis waarvan je denkt "hoe komen ze erop". Een van deze straatnamen is de Katerdam, die de Waaldijk verbindt met de Achterweg. Wat mag toch de oorsprong zijn van de naam "de Katerdam". In 1475 sprak men al van, nee niet van Katerdam maar van Karthuiserdam. De Katerdam zegt ons, dat in Herwijnen Karthuisermonniken werkzaam zijn geweest. De dam, die dienst deed als waterkering is door hen, of onder hun leiding gelegd. De naam Karthuiserdam is door de jaren heen vervormd tot Katerdam. Een mooi voorbeeld van volksetymologie "Vervorming van vreemde woorden tot woorden die een bekende klank hebben".

foto van De Katerdam

Wie zijn toch deze Karthuisers? Ds. De Mol Moncourt schrijft, drie mijlen van Grenoble in Frankrijk slingert zich tussen naakte rotswanden een smal pad, dat naar een weide voert, die van hoge met dennenbossen bezette bergen omringd, zich langs de oevers van een bruisender stroom uitbreidt. In dit eenzame dal bouwde Bruno van Keulen, die in die tijd kanunnik (wereldlijk geestelijke die deel uitmaakt van het kapittel van een kathedraal) te Rheims was, de "Grande Chartreuse". Bruno van Keulen had als doelstelling een nieuwe monnikenorde te stichten die strenger was als de strengste monnikenorde in die tijd, dan pas mocht de kanunnik zijn orde, een nieuwe noemen. De doelstelling werd in 1084 bereikt. Weldra was de nieuwe orde in het bezit van een kerk en de woeste grond in een tuin herschapen. De Karthuisermonniken leefden in grote armoede, droegen grove pijen en voedden zich met planten en zemelbrood. Zij gebruikten geen boter, olie of vet. Drie dagen per week werd er gevast. Pas onder de vijfde overste Gruigo, die stief in het jaar 1137, verkreeg de orde schriftelijke instellingen, welke later meermalen gewijzigd werden. De paus bekrachtigde de orde in 1170 en van die tijd af breidde de Karthuiserorde zich snel uit. In 1258 had de orde 56 huizen, die in Frankrijk, Duitsland en elders verspreid lagen. Het eerste klooster van de Karthuisers in Nederland werd in 1331 gesticht door Willem van Duivenvoorde te Geertruidenberg. In 1342 verrees het klooster Munnikhuizen bij Arnhem door Graaf Reinoud II van Gelder, diezelfde Graaf Reinoud II van Gelder werd in onze vierde verenigingsblad beschreven. In 1375 werd in Zaltbommel Gozewijn Comhair geboren, zoon van een rijke goudsmid. Op tienjarige leeftijd verhuisden Gozewijn met zijn ouders naar Deventer en bezoekt daar de school bij de fraters en die zullen hem wel geïnspireerd hebben om in een klooster te gaan. Gozewijn Comhair meldt zich in 1398 bij het klooster te Windesheim. Enkele jaren later werd Gozewijn lid van de orde van Karthuisers te Zeelheim. Het klooster stond er toen financieel

slecht voor, maar de jonge monnik bracht wat geld mee, en zijn vader was niet karig in het geven van gelden. In 1407 werd Gozewijn priorhoofd van de kloostergemeenschap te Zeelheim bij Diest. In 1415 verlaat hij het klooster bij Diest en hij wordt beheerder van de financiële zaken van de algemene orde van Karthuizer kloosters en gaat wonen in het klooster bij Grenoble. De orde groeide en groeide en bezat vele goederen in verschillende landen. Zeker is dat hij een aantal jaren heeft gewoond in een klooster in Denemarken. In Scandinavië waren verschillende Karthuizer kloosters.

foto Karthuizers

In 1436 vertrok Gozewijn Comhair naar IJsland. Dat was niet zo verwonderlijk, want IJsland was sinds 1380 verbonden met Denemarken. De koning van Denemarken zoekt naar een sterke man om in IJsland orde op zaken te stellen. Gozewijn Comhair zoon van "Gerardus Comhair de Bommel" werd bisschop van IJsland. Omstreeks 1930 schrijft mr. H.J.J. Scheltens: "Gozewijn Comhair heeft met grote ernst en toewijding zijn bisschoppelijke bediening uitgeoefend.

Streng en sober voor zich zelf, zorgzaam voor de hem toevertrouwde kudde". Ofschoon hij als bisschop daartoe niet gehouden was, droeg hij steeds nog het Karthuizerhabijt en ook het ruige ciftum (boetkleed), terwijl hij zich bleef onthouden van het eten van vleesspijzen. Kort voor zijn overlijden legde Gozewijn Comhair zijn bisschopsambt neer en vertrok hij naar Grenoble waar hij op 20 juli 1447 overleed. 1472 is het geboortjaar van het klooster van Karthuizers te Vugt. Dit klooster had land te Herwijnen in eigendom. Op een veldnaambord uit het jaar 1830 werd die grond, die in eigendom was van de Karthuizers "het Heilige Land" genoemd.

landnamencarta

De afmetingen van dat perceel zijn 400 meter lang en 50 meter breed.

Een eigenaardigheid mag niet onvermeld blijven. De omringende percelen lagen allen van noord naar zuid, "het Heilige Land" echter lag van oost naar west. Ds. De Mol Moncourt schrijft "waarschijnlijk is er omstreeks het jaar 1475 op die plaats een karthuis klooster gebouwd, de fundamenteën zijn nog voor een deel aanwezig". Daaruit blijkt dat het klooster aan de oostzijde stond. Verder schrijft Ds. De Mol Moncourt "ter zijde van "Het Heilige Land" ligt een strook grond, die de naam draagt "quando", dit woord, ontleend van het Latijn, betekent: wanneer?" Hij is dan ook van mening dat daar de begraafplaats van het klooster is geweest.

Uit dit artikel blijkt, dat in Herwijnen Karthuiser monniken moeten hebben gewoond en die monniken woonden in een gebouw om zich van de gewone wereld af te zonderen en te leven volgens vastgestelde regels behorende bij de Karthuiserorde.

M. van Maaren, 25 februari 1997.

Bronnen: Ds. De Mol Moncourt
P.C. van Wijk
Historische Vereniging Vught.

Giften.

- foto's van familie De Fockert
- foto's van dhr. P. v/d Linden
- foto's van dhr. M.J. de Vries
- foto's van dhr. H. Timmerman
- archief Varkensverzekering van mw. C. de Jong-van Zomeren
- archief Bouwarbeidersbond van mw. De Jooode
- correspondentie uit 1927 en 1928 tussen familie Pannekoek uit Amerika en Herwijnen
- preek ds. Vermet uit 1918 van drs. W.P. van der Aa

De middenstand in Herwijnen in 1909

Inleiding.

In 1909 werd op last van de commissaris der koningin in Gelderland een onderzoek gedaan naar de middenstand in het dorp. Door de landelijke Commissie voor de Middenstands-enquête werd namelijk alle gemeenten met een inwoneraantal beneden de 2000 personen nagegaan welke handel- en industriële activiteiten door de middenstand werden bedreven maar waarbij de groothandel en grootschalige industrie buiten beschouwing moest blijven. Het Herwijense gemeentebestuur voldeed naar behoren aan de opdracht en gunt ons zo een kijkje in het (bedrijfs-)leven van Herwijnen anno 1909.

Het dorp.

Herwijnen had toen een oppervlakte van 2394,52 hectaren, voornamelijk rivierkleigrond en met een omtrek van circa 5 uur gaans. Gorinchem lag op twee uur afstand; lopend? Zo'n 1600 hectaren werden gebruikt als hooi- en weiland en zo'n 400 hectaren als bouwland. Men verbouwde vooral suikerbieten (ook wel bekend als beetwortelen) en aardappelen. Het in grote hoeveelheid kwalitatief goede hooi werd met name in Arnhem, 's-Gravenhage en Rotterdam verkocht. De fruitteelt (appelen, peren en kersen) was ook niet te verwaarlozen.

Ondanks dat het aantal hectaren wei- en hooiland vier keer meer was dan dat van het bouwland, was de veeteelt van minder grote betekenis dan de landbouw. De veehouders verkochten of zelf hun vee op de naburige markten (Gorinchem en Zaltbommel), terwijl ook veehandelaars veel — met name jong vee — huis aan huis opkochten.

Doordat er binnen Herwijnen geen (krediet)banken aanwezig waren, was men aangewezen op de meer welgestelde inwoners wanneer er behoefte bestond aan kasgeld.

Het aantal inwoners schommelde in de laatste dertig jaar nogal. Zo telde men in 1874 1799 inwoners, in 1894 1933 om dan langzaam af te zakken tot de 1745 in 1908. Het merendeel van de bewoners behoorde tot de slechts matige welvarende boerenstand. Immigratie naar de Verenigde Staten en dan met name naar Iowa kwam geregeld voor.

Wegennet en middelen van vervoer.

Het belangrijkste middel van vervoer was dat te water. Per boot werd door de Tielsche en Nijmeegsche Stoombootonderneming het personen- en vrachtovervoer verzorgd met stoomboten als de "Mercurius" en de "Susanna". Verder reed een aantal keren per week op vaste dagen een vrachtrijder naar Gorinchem. De Noorderwaardijk was de belangrijkste weg voor vrachtverkeer per as.

Onderwijs.

Herwijnen had een openbare lagere school met vier onderwijzers en een bijzondere lagere school met drie onderwijzers. Beide scholen verzorgden verder ook het herhalingsonderwijs voor zowel jongens als meisjes. Men was voor verder studeren dus ondermeer op Gorinchem aangewezen.

Industrie.

Zoals gezegd, moest alleen een opgave worden verstrekt van de middenstand en moest grootschalige industrie buiten beschouwing blijven. Het gemeentebestuur gaf op dat er vier timmerlieden, vier metselaars, twee smeden, vijf broodbakkers, vier slaggers, een kleermaker, twee klompenmakers, drie schoenmakers, een wagenmaker, een korenmolenaar, een huisschilder en een rietdekker hun brood in het dorp verdienden. Slechts enkelen verdienden daarnaast een deel van hun kost in het boerenbedrijf. De meesten van deze ondernemers hadden alleen lager onderwijs genoten, zeer weinigen een vakopleiding. In de praktijk bleef men bij zijn ouders totdat men het ouderlijke bedrijf overnam of een eigen bedrijf begon. Doordat veelal het ouderlijke bedrijf (met huis) was overgenomen, kon geen opgave worden verstrekt van het aanwezige bedrijfskapitaal. Het gemeentebestuur vermoedde dat de werkplaats en huis veelal eigendom was, echter veelal bezwaard bijvoorbeeld door een lening. Indien de ruimte gehuurd werd, moest gedacht worden aan huren tussen de f 60,- en de f 150,- jaarlijks. Het bedrijfskapitaal was over het algemeen gering aangezien de benodigde grondstoffen in kleine hoeveelheden naar behoefte werden ingekocht en betaald werd er na drie maanden. Machines van enige betekenis werden niet gebruikt, de verwerking van de grondstoffen gebeurde op de traditionele wijze. Men schafte geen nieuwe(re) machines aan vanwege de kleinschaligheid van het bedrijf en de grote uitgaven die met de aankoop gepaard gingen. Aan gezamenlijk inkopen van grondstoffen en dergelijke werd niet gedaan. Stenen werden gekocht bij de beide Herwijense Waalsteenfabrieken of de Vurense kunststeenfabriek.

Veel werkgelegenheid werd er niet geboden. Beide klompenmakers en de rietdekker (dagloon f 1,50 à f 2,-) hadden een eenmansbedrijf en werkten meestal zonder extra hulp, terwijl de overige bedrijfjes werkten met familieleden en vaste of tijdelijke knechten. De huisschilder betaalde aan een volwassen knecht naast de kost f 3,- à f 4,- per week, de huisschilder had over het algemeen geregeld werk. Wanneer de knechten geen familieleden waren, waren zij meestal toch afkomstig uit het dorp. Uitzondering hierop vormden de broodbakkers die vier knechten in dienst hadden afkomstig van buiten Herwijnen. In die dagen werkte men gemiddeld tien uur op een dag; bij de bakkers was alleen van vrijdag op zaterdag sprake van nachtarbeid. Een boekhouding volgens de regelen der kunst werd over het algemeen niet bijgehouden. Men beperkte zich tot het nauwkeurig bijhouden van wat op rekening was geleverd of verricht.

De timmerlieden verdienden hun brood met het herstellwerkzaamheden of zochten werk buiten Herwijnen. Doordat er nauwelijks woningen in Herwijnen gebouwd werden, was hier geen droog brood in te verdienen. Zij kochten hun benodigdheden in Gorinchem en Leerdam in. De timmerlieden verdienden f 0,18 per uur.

Het aantal timmerlieden was in verhouding tot het meestal spaarzaam voor handen zijn werk te groot.

Ook bij de schoenmakers beperkte werk zich voornamelijk tot het herstellen van kapot schoeisel. Nieuwe schoenen werden meestal of elders aangekocht of als fabrieksschoen bij de schoenmaker gekocht. De grondstoffen werden vooral in Gorinchem aangekocht. De klompenmakers kochten hun hout in Herwijnen en omliggende plaatsen aan.

De smeden herstelden wagenradbanden, landbouwwerktuigen, besloegen paarden en dergelijke. De grondstoffen kwamen vanuit Gorinchem, Tiel en Zaltbommel.

De bakkers bakten vooral tarwebrood, verder witbrood en beschuit. Grondstoffen kwamen uit Gorinchem of op de Rotterdamse markt. Of de Herwijense korenmolenaars met hun meelhandel ook meel leverden aan de Herwijense bakkers werd niet vermeld. Het brood werd verkocht door venters en kleine winkeliers. De eersten verdienden hiermee f 0,02 per brood. Verder kochten enkele venters elders hun roggebrood in en leverde een bakker uit een naburige plaats veel brood in Herwijnen. Boeren bakten vaak overigens ook voor eigen gebruik brood. Het aantal bakkers was verhoudingsgewijze toch te groot

vond het gemeentebestuur, maar enkelen hielden ook een winkel of een boerenbedrijf er op na.

De runderslager had een eigen slachterij die zowel in als buiten Herwijnen vlees leverde. Hij kocht het slachtvee in Rotterdam en bij de boeren aan huis. De varkensslagers slachtten bij de boeren aan huis.

De korenmolenaars — twee broers — maalden voor de boeren het koren, een enkele maal ook voor een van de bakkers. De kosten bedroegen f 0,25 per mud. Daarnaast dreven zij ook een meelhandel.

Bedrijfsverenigingen.

De eertijds bestaande afdeling van de Boerenbond had al enkele jaren niets meer van zich laten horen. Wel kende het dorp de Werkliedenvereniging "Onderling Hulpbetoon" met maar liefst 119 leden die f 0,10 contributie per week betaalden. De vereniging had zich ten doel gesteld om in geval van ziekte of ongeval een uitkering te geven. Bij drie tot twaalf maanden lidmaatschap kreeg men f 2,-, bij een tot twee jaar f 3,- en langer dan twee jaar f 4,- per week. Bij het overlijden van een lid ontvingen de nabestaanden f 3,- per jaar voor elk jaar lidmaatschap met een maximum van f 30,-.

Winkels.

Tot de handeldrijvende middenstand werden drie kolenhandelaars (een tevens winkelier), achttien winkeliers in kruidenierswaren en drie manufacturiers (een tevens kleermaker) gerekend. Geen van hen had een vakopleiding, allen hadden slechts lager onderwijs genoten. De winkelstand was over het geheel van gering belang of zoals geschreven werd: "Veelal als nevenbedrijf uitgeoefend heeft hij voortdurend een zwaren strijd met de venters uit Gorinchem die met hun wagens de gemeente geregeld bezoeken en van wie door de ingezetenen er voordeeligheds- en gemakshalve veel wordt ingeslagen".

Verder kende Herwijnen zeven vergunning- en vijf verlofhouders van sterke drank. De opbrengst was over het algemeen van weinig betekenis. Door allen werd dan ook het boerenbedrijf gedreven.

Eigenlijk schetste het gemeentebestuur een somber beeld van het dorp Herwijnen. In haar opmerkingen wat er gedaan kon worden om een en ander te verbeteren, somde zij het beschikbaar zijn van bedrijfskapitaal, onderlinge samenwerking, het volgen van vakopleiding en de verlossen van Herwijnen uit haar geïsoleerde ligging en gebrek aan wegennet.

R.H.C. van Maanen

Waterstaat en de onteigening van de herwijdense steenoven van boellaard (1864-1867).

In 1864 ontstond er een geschil tussen Rijkswaterstaat en de familie Boellaard in Herwijnen over de verkoop van de steenoven, in dit geval de zogenaamde bovenoven.

Rond 1850 was bij Waterstaat de overtuiging gegroeid dat rivieroverstromingen niet alleen beperkt konden worden door het verhogen van de dijken en het handhaven van de zijdelingse rivierafleidingen (het overlaten-systeem), maar dat ook de rivieren zelf verbeterd konden worden. Door de invoering van de stoommachine en het daaropvolgende bouwen van stoombaggermolens was men technisch beter in staat ondiepten en zandbanken in de rivieren te verwijderen. Belangrijk was ook de rivieren te normaliseren (een regelmatige breedte geven). Vooral de Beneden-Waal kende een groot aantal knelpunten en daar werden vaak tijdens het winterseizoen ijsdammen gevormd.

De grote watersnoden van 1855 en 1861 brachten de uitvoering van deze plannen in een stroomversnelling. Daar kwam nog bij dat de Rijnstaten aandrongen op een verdieping van de Waal om de scheepvaartroute van de Boven-Rijn naar Rotterdam en de Noordzee te verbeteren. 1)

Om de Waal ter hoogte van Herwijnen op de vereiste breedte te krijgen, moest de bovenoven van Boellaard wijken. De erven van J.W. Boellaard (de vroegere heer van Herwijnen) wilden daar niet aan meewerken. In 1862 hadden de erven verklaard de steenoven met alles wat daarbij behoorde, gedurende vijf jaar 'gemeen en onverdeeld' te houden. De steenoven werd beheerd door Pieter Boellaard, die met zijn moeder (de weduwe Boellaard) op Kerkesteyn woonde, onder de firma van 'Erven J.W. Boellaard'. Commissarissen van de firma werden A.P.H. Boellaard en J.W. Boellaard. 2)

Er bleef Rijkswaterstaat weinig anders over dan een onteigeningsprocedure te beginnen. Op een vraag van de commissaris van de Koningin of burgemeester en wethouders van Herwijnen bezwaar hadden tegen de onteigening van de steenoven van Boellaard met bijliggend terrein, antwoordden zij hier geen oordeel over te hebben. Gezien de belangrijke rol die de familie Boellaard al decennia in Herwijnen speelde, lag dit ontwijkende antwoord voor de hand. 3)

De onteigening ging door. Volgens de wet op de onteigening moest naast de vergoeding voor de opstallen en terreinen het twintigvoudige van de zuivere jaarwinst van de steenoven als schadeloosstelling aan de erven Boellaard worden toegekend. De bovenoven bestond uit twee achtmondse veldovens en er werd gewerkt met twee vormtafels. De jaarlijkse productie aan bakstenen bedroeg ongeveer 2.000.000 en lag daarbij op hetzelfde niveau als onder andere

de naburige steenfabriek van Viruly in Vuren. Per dagwerk werden ongeveer 8.000 stenen geproduceerd. 4)

De grond waarop de steenoven stond (1 bunder, 32 roeden en 4 ellen) werd geschat op vijfduizend gulden. De oven met de loodsen werd gewaardeerd op f 3.800,--, het huis van de baas op f 1.000,-- en de zeven arbeiderswoningen met kleine opstallen op f 4.100,--. Uiteindelijk bepaalde de rechtbank in Tiel de totale schadevergoeding inzake de onteigening van de steenoven van Boellaard op f 85.348,05. Wel moest door de familie Boellaard over een lengte van 600 ellen een nieuwe kade worden aangelegd, die inclusief het rijsbeslag ruim f 5.500,-- kostte. Voor een nieuwe oevervoorziening werd een pro-memoriepost opgevoerd van f 5.580,--.

ZUIVERE JAARWINSTREKENING STEENFABRIEK ERVEN

J.W. BOELLAARD HERWIJNEN (in hele guldens)

ONTVANGSTEN	UITGAVEN
Opbrengst stenen (minus 10% verlies 14.040)	260 dagwerken à f 9,-- 2.340
Stukken en puin 375	Aankoop turf, matten kruiwagens, planken, onderhoud paarden, grondstoffen en be- drijfskapitaal 6.808
	In- en uitkruien, stoken en afleveren stenen 1.700
	Extra-beloning baas, patent, personele- en grondlasten, gereed- maken banen en extra daggelden 365
	Huurwaarde steenoven 600
	BATIG SALDO 2.552
TOTAAL 14.415	TOTAAL 14.415

De hele onteigeningsprocedure had jaren geduurd. Eerst in 1867 werden de toegekende schadevergoedingen aan de Boellaards uitbetaald. Het had de familie meer dan twee duizend gulden aan juridische bijstand gekost. 5)

Voor Waterstaat was de Waal bij Herwijnen één van de belangrijkste knelpunten, waarvan de oplossing veel geld had opgeslokt. Door gebrek aan fondsen bij Rijkswaterstaat moest onder andere de verwijdering van een zandplaat in de Waal ter hoogte van Vuren worden uitgesteld. De zandafzetting tussen het Brakelse veer en de Maasmond bij Woudrichem nam jaarlijks verder toe. In 1877 kwam bij laag water de scheepvaart op de Waal tussen Herwijnen en Vuren zelfs geheel stil te liggen. Pas tijdens de laatste fase van de normalisering van de Waal in de periode 1889-1895 werden de overige knelpunten aangepakt. 6)

Aart Bijl, 17 januari 1998.

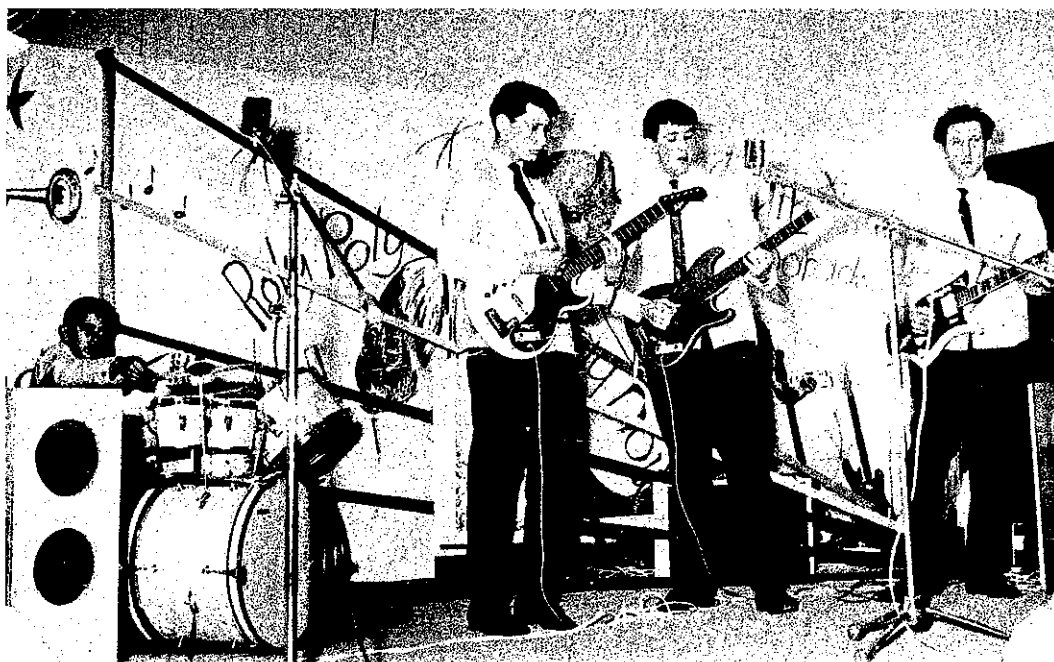
1. A. Bijl, 'Het Gelderse Water. Waterstaatkundige en sociaal-economische ontwikkelingen in de polders van de westelijke Tielerwaard (1809-1940)', Vuren 1997, p. 150-151.
2. A. Bijl, 'Over Heren, Weiden en Kastelen. Een geschiedenis van Herwijnen van prehistorie tot heden', Vuren 1992, p. 131.
3. A. Bijl, Het Gelderse Water, p. 151.
4. A. Bijl, 'De opkomst en ondergang van de Vurense baksteenfabricage. Van pothuysen tot Heuff (ca 1680-1991)', Vuren 1995, p. 14-20.
5. Rijksarchief Utrecht, Archief familie Boellaard, inv. nrs. XXVIII en IX, goederen te Herwijnen, diverse stukken.
6. A. Bijl, Het Gelderse Water, p. 151 e.v.; zie ook: G.P. van de Ven (ed), 'Leefbaar Laagland', Utrecht 1993, p. 227-232.

Pop-history.

Zoals u wellicht weet, bezit ons dorp momenteel een aantal pop-bands, met klinkende namen als JUST US, ON(T)ROEREND GOED en de GELSINGHS, die begin dit jaar bij Jong Gelre, gezamenlijk een muzikale avond verzorgden.

Ook in het recente verleden liet Herwijnen zich op "pop"-gebied niet onbetuigd. Wij vroegemen W.M. de Joode uit de Rij- en Uitweg, naar zijn ervaringen met THE ROCKING JUNGLECATS.

Deze band bestond uit Siemie van Steenis, zoon van de smid uit Hellouw, Hans Bambacht uit Hellouw, Wim de Joode uit Herwijnen, die allen gitaar speelden, met als zeer jonge drummer Jieleke van Acquoy (12 jaar) uit Vuren, terwijl de rest zo'n 17-18 jaar was toen ze in 1958 begonnen.

Siemie was thuis op zolder begonnen met gitaarspelen, waarbij eerst Hans en later Wim zich voegden. Omdat het oefenen in Hellouw teveel geluidsoverlast gaf, verhuisde de groep, die toen nog JUNGLECATS heette, naar de garage van Wim's ouderlijk huis (bij de school).

Al snel veranderde de naam toen in THE ROCKING JUNGLECATS. Dat vonden ze beter klinken. Het repertoire bestond voornamelijk uit instrumentaal werk van de SHADOWS, maar ook wel eigen nummers. Enige tijd later werd Henny Kaasjager (van de kantoorboekhandel) uit Zaltbommel drummer en zager bij de band. "We zongen Engelstalige nummers als Strange Effect van Dave Berry, House of the Rising sun van The Animals, nummers van Clif Richard en Elvis, het Nederlandstalige 'Dracula' van ZZ en de Maskers, waar Rob de Nijs in meezong".

the rocking junglecats

"Optredens waren er ook. Voor een appel en een ei bij de instuif in het dorpshuis te Herwijnen. Dat waren leuke avonden, waarbij o.a. Jan Schram in de organisatie zat. Er werden stukjes opgevoerd, spelletjes gedaan en ook wij deden ons best op zulke avonden. Of op een dansavond bij Jan Kozijn, kroegen zoals The White Horse in Den Bosch, waar we f 50,- tot f 75,- verdienden (een weekloon bedroeg toen f 120,-). We hadden geen impressario of zo maar regelden alles zelf. In één kroeg konden we een contract krijgen om maandenlang zaterdag's en zondags te spelen, maar dat vonden we toch teveel van het goede. We deden mee aan songfestivals in de buurt, zoals o.a. in Nieuwendijk, Made en Vuren, waar meerdere bands uit de regio acte de présence gaven. We bereikten de finale in Vuren en een week van te voren vonden we dat het geluid nog beter kon, dus kochten we bij Sommer in Gorinchem een echo-apparaat à f 550,-."

Wim de Jooode timmerde dat bedrag in 3 maanden bij elkaar in de voetbalkantine. "We wonnen in Vuren de eerste prijs inclusief een beker". Een band uit Dalem, met grote leren pakken, die ervan overtuigd was, dat zij zouden winnen, vertrok woedend na deze uitslag, omdat Wim's vader in de jury zat, die de 'eigen' band notabene de laagste punten had gegeven.

We hadden zelf geen vervoer en Wim van Santen, de stratenmaker/aannemer reed ons en onze instrumenten nogal eens. Hij had namelijk een grote witte Amerikaanse slee, waar alles in paste".

Voor al die instrumenten moest hard gewerkt worden. Ieder had zijn eigen gitaar (f 475,-), maar Wim zorgde er daarnaast voor, dat er een drumstel kwam en een versterker. "De eerste versterker, die we hadden was een Fender van 35 W, als we in een kroeg speelden en in de pauze de jukebox aanging, kwam daar meer geluid uit! Later kochten we bij Sommer een Fox-versterker van 50 W, net zo één als The Beatles hadden in het begin, voor een bedrag van maar liefst f 1.550,-."

Bij het ter ziele gaan van de groep in 1965, toen Henny Kaasjager ermee stopte, omdat hij weer ging studeren, probeerde Wim de versterker nog voor duizend gulden te verkopen, dat lukte niet. Uiteindelijk nam Sommer hem terug voor een bedrag van f 750,-, waarvan Wim voor f 600,-, zijn eerste auto, een Taunus 600, kon kopen.

Dittie van Zee.

Verhaaltjesavond.

Op woensdag 28 januari jl. werden mij enkele vragen gesteld, die ik hierbij zal beantwoorden. Vooraf wil ik u zeggen dat't geen eenvoudige antwoorden zijn. Mocht alles niet duidelijk worden, dan hoor ik dat graag.

De vragen waren:

- a. Waar komt "stik" vandaan in zinnen als "t is nie stik goed" en "dà is stik verkieërd" enz.
- b. Je zegt twee - tweede, vier - vierde enz. waarom niet driede (maar derde) en niet eende (maar eerste).
- c. De moeilijkste: waar komt dat de vandaan in bijvoorbeeld "gaode mee" en "wilde dà doen" enz.

a. Het Nederlandse voorvoegsel stok, in verbindingen als stokoud, gevormd naar analogie van (naar het voorbeeld van) stokstijf = zo stijf als een stok, dus heel erg stijf) waarbij stok de betekenis, in hoge mate kreeg, waarbij in het middelnederlands (= de Nederlandse taal van de 12e eeuw tot op het einde van de 15e eeuw; afgekort mnl.) naast stok voorkomen steke, stec en stik. Zo ook: stokdoof = zeer doof, stikvol = zeer vol, helemaal vol (mnl. stekevol); stekeblind = helemaal blind. Langzamerhand ging men het voorvoegsel "stik" zelfstandig gebruiken (dat wil zeggen zonder vol enz.) en kreeg het de betekenis "helemaal" (want stikvol betekende helemaal vol). stik kapot = helmaal kapot; ik heb't stik betaold = ik heb't helemaal betaald.

b. Van een hoofdtelwoord (bijv. twee, acht) maakt men een rangtelwoord door middel van de of ste (tweede, achtste).

Vraag 1: waarom derde en niet driede (tussen twee haakjes; 50 jaar geleden zij iedere Herwijner driede en niet derde).

Bij derde is er sprake van metathesis dat wil zeggen dat de r hier versprongen is. Ditzelfde verschijnsel zien we in kerstfeest (van "Christus"). In het Engelse Christmas is er geen verspringing van de r). Een ander voorbeeld: als het vriest hebben we vorst. Dit moet eigenlijk vrost zijn. (In het Duits is het "Frost"). Nog een voorbeeld: Godsyrucht heeft niets met een vrucht te maken. In het Duits is het nog Gottesfurcht. Het heeft te maken met vrezén.

En nu: eerste.

Even een kleine uitleg:

klein - kleiner - kleinst

klein noemen we de stellende trap of positief

kleiner noemen we de vergrotende trap of comperatief

kleinst noemen we de overtreffende trap of superlatief

Eerste is de superlatief en eer de comperatief van een woord waarvan de positief verdwenen is. Dit in onze taal verdwenen woord betekende "vroeg"; eerste betekende dus eigenlijk vroegste later ook voorst. Ik herhaal 't nog even: eerste is niet afkomstig van het telwoord één, maar het is de superlatief van een verdwenen woord dat "vroeg" betekende.

c.

Waar komt de vandaan in bijvoorbeeld "gaode mee" en "wilde dà doen" enz. Dit is een moeilijk verhaal. Ik zal proberen het aan de hand van een paar voorbeelden duidelijk te maken.

Het voornaamwoord ji is ouder dan g(h)i en vormt de basis hiervan.

Voor bijv. wilt g(h)i en gaat g(h)i bestonden de vraagvormen wilt ji en gaat ji. De ji verzwakte tot i (omdat het een zwakke klemtoon had. Gevolg: later ontstonden de vormen wildi en gadi. Het proces van verzwakking zette zich voort en zo bleef er van de i tenslotte een stomme e over. Zo ontstonden de vormen wilde en gade (in't Herwijnse gaode). Het middelnederlandse maecti (= maakte jij) werd makte en laeti (= laat jij) werd latte (Herwijns: latte dà en makte dà (bijv.))

Ji heeft bewerkstelligd dat de werkwoordsuitgang -t zo bleef bij scherpe medeklinkers (t, k, f, s ch, p) en d werd bij zachte medeklinkers (bijv. d, v, z, g, b). Vandaar makte en zegde enz.

Van de verleden tijd geldt hetzelfde systeem: gingde, konde, hadde enz.

G(h)i was vroeger meervoud maar werd later enkelvoud. Het meervoud werd göllie.

Als je zegt "doede dà vur mijn" is het niet duidelijk of't enkel- of meervoud is.

Als er nu gij of göllie aan toegevoegd wordt, is't duidelijk. Vandaar: "doede gij dà vur mijn" en "doede göllie dat vur mijn".

Waarbij gij en göllie de zaak verduidelijken.

Ik hoop dat't duidelijk genoeg is.

Met hartelijke groeten,

P. Bijl uit Zeist.

Historie en Overleveringen

XIV

JONKVROUWE ADELHEIDE VAN DE ENGELBURG

(Gelderse Volksalmanak anno 1870)

De mooie Engelenburg is omstreeks 1750 gesloopt. Eéns was het een kasteel, waarop de heerlijkheid Herwijnen trots kon zijn.

De toren en dubbele trapgevel verhieven zich boven het omringend geboomte. Muren en grachten konden een aanval van sterke vijanden weerstaan. Doch in de loop der eeuwen was dit veranderd. De oude pantsering van steen en water verloor haar betekenis, nieuwe bewoners stelden er geen prijs op, het huis in zijn oude vorm te doen voortduren. Vele jaren heeft het er nog vervallen uitgezien. Het metselwerk verbrokkelde. De dikke muren hielden, vooral langs de gracht, bedenkelijk over. Het ganse gebouw werd langzamerhand een ruïne, die ook van buiten de blijken droeg van onbewoonbaarheid. De laatste eigenaar deed daaom de droevige resten van de eens zo sterke burcht verdwijnen. Zolang echter het kasteel nog bestond, heeft ook de brug bestaan, waarachter zich de monumentale voorpoort verhief, versierd met zegetekenen, die tot het laatste toe veler aandacht trokken. In de muur, boven het poortgewelf, was namelijk gemetseld een, tenslotte bijna geheel verroeste, ijzeren muts, terwijl naast de zware deuren ter ener zijde een gehavend harnas en ter anderzijde het kruis met een zwaard was bevestigd. Een oude sage vermeldt, hoe de heer van de Engelenburg aan deze krijgstrofeën kwam.

Toen ten tijde der Kruistochten de edeler kruisvaart werden opgevoerd, gaf ook deze slotheer aan die stem gehoor. Zijn zorg betrof slechts zijn enige dochter Adelheide die hij dan onbeschermd achterliet. Gaarne zou hij haar voor die tijd getrouwd zien, maar diegene, die hij daartoe uitgekozen had, scheen niet te willen. Erg onprettig vond hij het, dat Otto van Wadestein zoveel werk van zijn dochter maakte. Otto toch scheen van alle ridderslijke deugden gespeend te zijn en leidde een losbandig leven. Gelukkig wilde jonkvrouwe Adelheide niets van hem weten. Nog vóór het vertrek van de ridder, kwam echter een goede oplossing.

Adelheide, een vroom meisje, had besloten non te worden, en zich dus in een klooster te begeven. Jammer evenwel, dat hij de overgang niet meer kon afwachten. Daar het tijdstip van het vertrek der kruisridders naderde, mocht hij het afscheid niet langer uitstellen. Met diepe ontroering nam hij afscheid van zijn kind. Eindelijk verliet ook de jonkvrouwe, van gewapende knechten vergezeld, de Engelenburg, om zich naar het klooster te begeven. Nog vóór de dag ten einde was, hoopte zij haar nieuwe woonstede te bereiken. Het zou evenwel anders uitkomen! Jonker Otto was door spionnen van alles onderricht. En reeds bij het krieken van de dag legde hij zich, met enige zwaargewapende mannen tussen het struikgewas langs de weg in hinderlaag. Zodra het paardengetrappel hoorbaar werd, maakten de mannen zich gereed. „Om de jonkvrouwe is het te doen, grijp haar paard bij de teugel en jaag de rest op de vlucht” was Otto's bevel. Plotseling sprongen ze voor de dag, pakten het paard van de jonkvrouw beet en trachtten het zijwaarts af te leiden over een smal pad, dat slechts ruimte liet voor één ruiter en waarop de begeleiders, merendeels omgekocht, haar moeilijk konden verdedigen. Eén der getrouwen, die aan geen verraad wilde meedoen, stortte al spoedig uit de zadel en werd door Otto's bandieten afgemaakt. En zo werd jonkvrouwe Adelheide zonder veel moeite weggevoerd naar Wadestein, waar haar een schandleven wachtte..... De kloosterzusters verbeidden vergeefs de komst der nieuwelingen en de slotbewaarder op de Engelenburg verbeide evenzeer tevergeefs de terugkeer van hen, die hem de behouden aankomst hadden te melden.

Pas dagen daarna hoorde hij van de aanslag en de ontvoering. Hij was radeloos! Wat moest hij doen? De macht om een aanval op Wadestein en een belegering te organiseren ontbrak hem te enenmale. De burcht zou weerloos zijn als hij de geringe beschikbare strijdmiddelen ging aanwenden tegen Wadestein.

Zo bleef maandenlang de droeve toestand voortduren, dat de jonkvrouwe zich in de macht bevond van een schurk als Otto van Wadestein. Toen namen plotseling de zaken een wending. Op een stormachtige herfstdag klonk er klarengeschal en paardengetrappel buiten de gracht. Het was de kruisvaarder zelf, die roemvol van de reize wederkeerde. De brug werd neergelaten, de poort geopend.

De slotheer hoopte in zijn voorvaderlijk kasteel rust te vinden.

Doch welk een wrede ontgoocheling wachtte hem! De slotvoogd trad op hem toe en na de welkomstgroet deelde hij hem dadelijk mede, welk een ramp de jonkvrouwe had getroffen.

Ontzetting stond te lezen op het gelaat van de vader. Bleek en ternegeslagen staarde hij een wijle naar de grond, maar toen kwam er een vastberaden uitdrukking in zijn trekken, hij stak zijn machtig zwaard dreigend op in de richting van Wadestein en riep: „Erger dan de Saraceen is de bandiet, de maagdenrover, de geweldenaar van gindse burcht! Hij zal mijn kind teruggeven, hoe dan ook, en mijn wraak zal hij niet ontgaan.” De rust op het kasteel is nu maar kort meer van duur. Alles wordt voor de strijd gereed gemaakt. Men vervaardigde belegeringswerktuigen, oefende zich hiermede en op een zure wintermorgen trok men op voor de belegering, om de jonkvrouwe te verlossen en haar schande te wreken. Geheel onverwachts verscheen men voor het zwak bezette Wadestein. Een beleg volgde. De belegerde sterkte kon het echter niet lang uithouden. Men had maar weinig leeftocht en aan een uitval viel, met de kleine bezetting, niet te denken. Spoedig verscheen dan ook op de ringmuur de hoornblazer, die om lijfsbehoud vroeg voor de bezetting, zo men zich overgaf. „Vrije uittocht, bij uitlevering van jonkvrouwe Adelheid en Otto van Wadestein”, was het antwoord. „De jonkvrouwe heeft zich een maand geleden uit het raam van de torenkamer neergeworpen en is op de binnenhof verpletterd gevonden”. Dit antwoord gaf een geweldige opschudding. „Zo was ze!” kreet haar ongelukkige vader, „liever dood dan geschandvlekt!” „Doe open de poort en wacht af, wat geschieden zal!” De poort ging open en de belegeraars stormden naar binnen.

Jonker Otto sprong als een razende duivel de binnenpoort uit en vocht met ware doodsverachting. In blinde woede zwaaid hij zijn groot slagzwaard en veilde menige aanvaller ter neder. De overmacht was echter te groot, want nu ging alleen tegen hem de strijd. Zijn volk was gevlucht. Weldra ontzong hem de kracht. De tegenstanders troffen zijn zware helm en spoedig stortte hij zieltogend neer. Een biechtvader naderde om hem in zijn stervensuur bij te staan, maar zo groot was de verbittering, dat zelfs die heilige handeling niet werd geduld. „Geen genade, geen bijstand voor de bandiet!” werd er geroepen en vóór de priester het kon verhinderen was Otto van Wadestein onder de zwaardslagen gedood. Hij, die als een beest had geleefd, werd als een wild heest gedood.

Het harnas, het zwaard en de ijzeren muts werden meegevoerd.

Ter eeuwiger nagedachtenis aan deze vreselijke geschiedenis liet de slotheer ze metselen in het gesteente rondom de poort van zijn kasteel. Maar die eeuwigheid is voorbij! Zowel de sterke burcht, als de trophoeën van de wrekende slotheer zijn uit de landouwen verdwenen. Slechts de legende bleef. Z.

De dorpspomp.

Herwijnen (de historische vereniging "Den Ouden Dijk") heeft aan de Onderweg in Herwijnen een pomp laten herplaatsen op een plaats waar vele jaren een waterpomp voor het gebruik van drinkwater stond. Een herplaatsing die vraagt om even stil te staan bij hoe het vroeger was.

Het Boveneind van Herwijnen -ongeveer begrenst tussen de grens met Hellouw en de plaats waar vroeger café Concordia stond- was een buurt met vele kleine woningen en vaak grote gezinnen. Als we ons verplaatsen naar 100 jaar terug. Tussen 1898 en 1902 ging het Boveneind van Herwijnen geruisloos de volgende eeuw in. De rivier kabbelde in al haar schoonheid op steenworp afstand van de buitendijkse woningen en soms bij een hogere waterstand zelfs door de dijkwoningen heen. Het water van de rivier hoort bij de schoonheid van het geheel. De meest elementaire levensbehoefte -water- werd vanzelfsprekend uit de rivier gehaald, want daar had men het water voor het grijpen. Toch werd door diverse oorzaken, zoals bv. riolering van steden en dorpen in het achterland, die op de rivier werden aangesloten, de zuiverheid van het water voor gebruik in huiselijke kring als drinkwater slechter.

Zo'n 65 a 70 jaar geleden besloot de gemeente in het kader van de verbetering van de volksgezondheid voor de vaak grote gezinnen o.a. aan het Boveneind van Herwijnen een put te pulsen en daarop een pomp te plaatsen voor gratis gemeenschappelijk gebruik door de gezinnen in het hierboven omschreven gebied. Het vereiste voor de gezinnen wel enig sjouwwerk om het water van de pomp naar de woning te dragen, maar voor kwalitatief goed drinkwater had men dat graag over. Een grote verbetering die vanaf ongeveer 1930 tot 1955 voortduurde als een vanzelfsprekendheid. Wekelijks en vaak dagelijks even water halen bij het gemeenschappelijk winpunt.

In de vijftiger jaren ging ook Herwijnen meedelen in de welvaartsverbeteringen en een voor de Waterleiding Mij. onrendabel gebied als het Boveneind kon in 1955 van drinkwater worden voorzien. Een gemeenschappelijk gebruik van de pomp aan de Onderweg was toen gelukkig niet meer nodig en eits dat voor gebruik niet meer nodig is raakt al snel in de vergetelheid. Op een gegeven moment zag een buurtbewoner, dat iemand de pomp er kwam afschroeven en hem meenam. Daarmee was het waterwinpunt voor de bewoners van het Boveneind verdwenen.

De historische vereniging heeft gemeend, dat dit herkenningspunt er weer moest komen.

Aan de Onderweg in Herwijnen is de pomp weer zichtbaar en ongetwijfeld roept dit vele nostalgische herinneringen op. De pomp staat aan de Onderweg tussen de woningen genummerd Onderweg 13 en Onderweg 15. Het bewijst weer dat een historische vereniging nuttig is voor het bewaren van gedenkwaardige dorpspunten.

Wim de Fockert, maart 1998.

De pomp in de Onderweg

Kiek van toen.

Deze aflevering van "een kiek van toen" sluit keurig aan op het voorafgaande artikel over de pomp in de Onderweg door de heer W. de Fockert.

We hebben daarin kunnen lezen, dat men in 1954 met de drinkwatervoorziening in Herwijnen was begonnen.

Ter gelegenheid van het feit, dat de eerste waterleidingen de grond in gingen werd er op 25 oktober 1954 in de nieuwe Christelijke school een feestje gegeven. Het was een stukje vooruitgang, wat we nu als gewoon ervaren. In de keuken hoeve we de kraan maar open te draaien en men heeft de keuze uit warm en koud water.

Als het vee op stal stond dan moest men twee keer per dag de koeien en de paarden weteren en dat ging met de pomp. Dus daar ging nogal wat tijd in zitten.

Een ander punt is, dat in die tijd de wc (watercloset) zijn intrede deed wat de hygiëne en gezondheid zeer ten goede kwam.

Toen deze foto gemaakt werd sotnd men daar nog niet bij stil. Volgens Jan Bijl (ook op de foto) was het zeer gezellig en de fles ging nogal eens rond, zodat de volgende dag er verschillende personen niet in staat waren om hun werk uit te oefenen.

Zo te zien was ons dorp in die tijd twee politiemannen rijk en hadden het goed naar hun zin.

De politiek van nu maar roepen, dat er meer blauw op straat moet. Maar ja, toen werd alles nog op de fiets gedaan en telefoon was er nog bij enkele inwoners aanwezig.

Probeer u nu eens de namen bij de gezichten te zetten voordat u ze eronder leest. Veel succes. Heeft u ook zo'n leuke foto (deze komt van Wim de Jooode van de Achterweg) maak er een afdruk van en ik kom hem graag halen.

Links op de voorgrond: Jan van Boggelen, Bram de Fockert, Geertje Pippel, Piet van de Meijden aannemer, de heer Folkertsma hoofd Christelijke school, Bets de Fockert, werknemer van de waterleiding, Gerrit van Zee, Annie Vos, de heer Van Herpen gemeentesecretaris, Govert van Zandwijk, onbekend. Op de voorgrond: politie Van Maaren, politie Overeem en Jan Bijl aannemer.

Jaap de Kock.

Van de redactie.

De achtste uitgave van ons verenigingsblad wordt u hierbij weer aangeboden. Voor de uitgaven van het verenigingsblad worden verschillende teksten en publicaties aangeboden. Hiervan wordt uiteraard dankbaar gebruik gemaakt. Het kan echter zijn dat een aangeboden tekst of publicatie niet direct geplaatst wordt, getracht wordt namelijk om het verenigingsblad zo divers mogelijk samen te stellen en bepaalde teksten te publiceren welke betrekking hebben op een komende activiteit van de vereniging. Ook zal het verenigingsblad uit maximaal 24 of 28 pagina's bestaan. Heeft u een leuk (oud) verhaal, gedicht, anekdote of advertentie; schrijf dit op en lever het in bij één van de redactieleden van het verenigingsblad. Het zal zeker in een uitgave gepubliceerd worden!

De "promotie" van de historische vereniging op de braderie op 27 juni jl. was een succes te noemen. Velen van u hebben een wedstrijdformulier ingevuld en getracht de verschillende attributen te raden. De uitslag en de winnaar van deze wedstrijd alsmede een foto van uw bestuur in klederdraacht vindt u bladzijde 4. Ook mochten wij tijdens de braderie 31 nieuwe leden noteren. Zo is de vereniging al uitgegroeid tot 236 leden.

Tevens wil ik u bedanken voor de overweldigende belangstelling voor de eerste uitgave van het boek "Van Christelijk Fanfarecorps tot Muziekvereniging Wilhelmina" op 10 juni jl. tijdens de zomeravondbijeenkomst op "Den Ouden Dijk". De opkomst was groot en de avond een geweldig succes te noemen!

In dit verenigingsblad vindt u op bladzijde 5 een programmaoverzicht voor het jaar 1999. Zo kunt u alvast enkele data voor diverse activiteiten reserveren. Daarin kunt u lezen dat uw bestuur niet stil zit. Er wordt druk gewerkt aan de voorbereiding van een tentoonstelling van diverse historische documenten (ook bv. een gedeelte van het "Biermanarchief"), schilderijen en ander historisch materiaal.

Er wordt geprobeerd u verschillende mogelijke activiteiten aan te bieden op het gebied van de historie van ons mooie dijkdorp Herwijnen. Heeft u echter een idee of suggestie; laat het ons weten!

Ik wens u veel leesplezier toe.

Met vriendelijke groeten, Marjan Pelle.